

Laulajan elämä

Teksti: Tuula Levo

Maija-Liisa Näsänen:
Abraham Ojanperä – laulajan elämä
Faros-kustannus
2008

Oululainen Marja-Liisa Näsänen on kirjoittanut laajan elämäkerran liminkalaissyntyisestä laulajasta Abraham Ojanperästä, joka oli 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa Suomen tunnetuin baritoni. Kirjoittajalla on ollut aiheeseen historiantutkijan lähestymistapa, sillä teos perustuu laajaan alkuperäisaineistoon. Alkusanoissaan hän selvittää, että kirjan painopiste on Ojanperän elämän ja uran esittely niin lavaesiintyjänä kuin pedagogina ja kanttorinakin; laulajan levytykset 1900-luvun alussa on esillä vain luettelona.

Näsänen teoksessa on hyvin kiintoisaa se, että hän tarkastelee laulaja Ojanperän uraa tämän elinajan kehyksessä. Tuolloin elettiin autonomian ajan loppua, jolloin sekä ensimmäinen että toinen sortokausi nostatti Suomessa nationalistisia tunteita.

Näsänen asettaa esimerkiksi kokonaan toiseen valoon sitkeästi yhä elossa pysyvän ”tiedon” siitä, miksi Ojanperä jäi Suomeen eikä luonut kansainvälistä uraa opiskeltuaan oopperalaulajaksi Dresdenin konservatoriossa. Komeaääninen baritoni muka hylkäsi hänelle tarjotut työt Berliinin, Kölnin ja Frankfurt am Mainin oopperoissa ja valitsi isänmaansa estradit. Asia oli kuitenkin päinvastoin: briljantista urasta keskieuropalaisissa oopperoissa ja makeasta elämästä haaveilleelle Ojanperälle ei yksinkertaisesti työtä tarjottu. Vaikka hänen baritoninsa olikin voimakas, sointuisa ja laajalainen, hänen näyttämölliset kykynsä ei-

vät olleet erityisemmin hyvät, ja merkittävä kyllä, hän ei ollut neljänä opiskeluvuotena oppinut kunnolla saksan kieltä. Mutta laulaja oli mestari puffaamaan itsestään juttuja lehtiin; hänellä oli luottotoimittajia niin Uudessa Suomettaressa kuin Päivälehdessäkin. Fennomanian henkeen sopi erinomaisesti myytti koko Suomen tunnetun laulajan henkilökohtaisesta uhrautumisesta kotimaan hyväksi.

Mutta kun Suomessa tarvittiin kansallisen tunteen kohotusta, Ojanperä oli omiaan esittämään helmikuun manifestin jälkeisissä järkyttyneissä tunnelmissa v. 1900 Johanneksen kirkon pääsisäiskonsertissa laulamaan Oskar Merikannon uruilla säestämänä ”Oi Herra siunaa Suomen kansa” jolloin yleisö nousi seisomaan. Kun Ojanperä ja Merikanto myöhemmin konsertoivat runsaasti ympäri Suomea, koraalista muodostui konserttien vakionumero muiden suomalaisten sävelteosten ja kansanlaulujen ohella.

Suomalaisuusaatteella oli kuitenkin laulajan kannalta myös kääntöpuolensa; suomenmielinen taideväki oli vain osittain suomalaista, sillä moni taitelija oli kotoisin ruotsinkielisestä virkamiesperheestä, kun taas Ojanperä oli tullut helsinkiläiseen taide-elämään supisuomalaisena maalaimiehenä, jolla oli vain kansakoulunopettajan peruskoulutus. Ei ollut harvinaista, että häneen suhtauduttiin joskus alentuvasti. Satuma ei ole sekään, ettei Gallen-Kallella otanut häntä kuuluisaan Symposium-maalaukseensa. Toinen maalainen, Merikanto, sen sijaan taulussa on ja kuten on tunnettu, Gallen mainitsi Louis Sparrelle maalanneensa teokseensa myös Merikannon, ”sen lantupään”. Sama piirre näkyy toistuvan taitelijapiireissä kautta aikain: kollegoja toisinaan kehutaan ja tuetaan, toisinaan kadehditaan ja puhutaan selän takana ilkeyksiä ja pilkataan edessä päinkin.

Täyttää katetta ei Näsänen kirjan perusteella ole myöskään sille, että Ojanperä olisi tehnyt konserttimatkoja ulkomailla. Tosin hän matkusti paljon ulkomailla, mutta matkat olivat tutustumista eri maiden musiikki- ja teatterielämään, ei esiintymisiä. Hän konsertoiti ulkomailla vain kahdesti: Berliinissä v. 1895 ja Kristianiassa (Oslossa) v. 1905.

Näsänen mukaan Ojanperän ura Suomessa onnistui erinomaisesti musiikkipedagogina. Hän oli pitkään soololaulunopettajan virassa suomalaisuushengessä perustetussa Suomen musiikkiopistossa. Oppilaat kokivat hänet hyvin innostavaksi ja kannustavaksi opettajaksi; hänen oppilaansa Ida Ekman ja Maikki Järnefelt loivat myöhemmin kansainvälisen uran.

Toinen Ojanperän merkittävä ansio oli kirkkomusiikin kehittäjänä yhdessä Oskar Merikannon kanssa. Sen sijaan Wagnerbuumin rantauduttua vihdoin Suomeenkin 1900-luvun ensi vuosikymmenellä Ojanperä ei enää ollut parhaassa iskussa. Kun Ackten perhe ja Maikki ja Armas Järnefelt järjestivät oopperaesityksiä v. 1902 avatussa Kansallisteatterissa, Ojanperä sai tietenkin Helsingin ainoana varteenotettavana basso-baritonina Wagner-rooleja, mikä oli laulajalle tärkeää, koska hän oli rakastanut Wagnerin musiikkia siitä saakka, kun hän nuorena sai nauttia Parsifalin esityksestä uudessa Bayreuthin konserttitalossa. Hän lauloi Helsingissä mm. Tannhäuserin Wolframmin, kuningas Heinrichin Lohengrinissa ja Wotanin Valkyriassa. Ikävä vain, että suuresti ihaillusta laulajasta oli tullut ylipainoinen ja keski-ikäinen; hyvä seuramies oli innokkaasti harrastanut vuosikymmenet illanistujaisia ruoka- ja juomapöydän ääressä. Kirjeessään erälle ystäväilleen hän kuvaa kuinka oli ollut Kuopiossa kiertueella Merikannon kanssa, ja miehet olivat käyneet vaa`alla ennen kuin valokuvauttivat itsensä Viktor Barsokevitšin ateljeessa. Kummankin paino oli sama: ”107 ja 1/2 kiloa palttoot ja kalossit yllä”. Ylipainon lisäksi sairaudet alkoivat haitata laulajan uraa.

Kirjoittaja onnistuu luomaan Abraham Ojanperästä hyvin elävän henkilökuva. Tämä oli nuorempana hauskan näköinen, eloisa ja puhelias sekä luonteeltaan naiivin hyväntahtoinen. Ylettömän keikarimaisesti pukeutuvan ja teennäisesti eri kielten sekamelskaa puhuvan laulajan käytös saattoi olla myös lapsekasta ja itsekeskeistä. Helsingin ravintoloissa hän oli yhtä tunnettu boheemi kuin ystävänsä Eino Leino. Hän pysyi koko ikänsä poikamiehenä, vaikka hänellä olikin muutama vuosikymmeniä kestäneitä toverilisiä suhteita naisiin, joiden hoivavietti sai nämä pysymään Ojanperän lähipiirissä – ja olemaan toisilleen mustasukkaisia, mikä ei estänyt sitä, että kaksi heistä, käytännöllinen liminkalainen opettaja ja rikas, norjalainen tehtaailijasuvun perijätär perustivat yhdessä Liminkan pian Abraham Ojanperän kuoleman jälkeen (1916) laulajan kotimuseon.

Maija-Liisa Näsänen kirjoittama elämäkerta Abraham Ojanperästä on sujuvaa luettavaa ja huolimatta siitä, että kirjasta on runsaasti sitaatteja, runsas lähteitten määrä on sulatettu tekstiksi oikein hyvin.